

บทที่ 1

บทนำ

✓ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ยอมรับว่า การที่องค์การใดองค์การหนึ่งจะสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นย่อมต้องอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการบริหารจึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากรเข้าทำงาน (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

ในการบริหารองค์การ การจัดองค์การหรือการจัดรูปงาน (Organizing) เป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย (Goal) ขององค์การ เพราะเป็นการกำหนดกรอบและแนวทางที่กำกับการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ขององค์การในส่วนที่เราจะพิจารณาในลักษณะที่เรียกว่า โครงสร้างองค์การ (Organizational Structure)

ในการพิจารณาองค์การหรือการจัดหน่วยการทำงานของมนุษย์ อูทีย บัญประเสริฐ (2531: 7-22) ได้เสนอการพิจารณาแบบง่าย ๆ ขึ้นต้น จากโฉมหน้าขององค์การ (Organization Profile) ว่าประกอบไปด้วยส่วนใหญ่ ๆ 3 ส่วน คือ 1) วัตถุประสงค์ (Goal) 2) โครงสร้างระบบงาน (Structure) 3) กลไกการปฏิบัติงาน (Mechanism)

1. วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์จะแสดงให้เห็นจุดหมายสุดท้ายที่ต้องการ วัตถุประสงค์ขององค์การจะเป็นกรอบกำกับในการจัดโครงสร้างภายในขององค์การ กำกับการกำหนดกลไกในการทำงาน ตลอดจนวิธีการในการทำงานเพื่อควบคุมให้แต่ละส่วนขององค์การดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์สุดท้าย และเป็นสิ่งวัดระดับสัมฤทธิ์ผลขององค์การ

2. โครงสร้างระบบงาน โครงสร้างจะสะท้อนให้เห็นรูปงานหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์การ สายการดำเนินงาน และการจัดระบบของส่วนงานต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

3. กลไกการปฏิบัติงาน กลไกการปฏิบัติงาน เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับคน และระบบการทำงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์การที่เป็นระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อกำหนด ขั้นตอนการทำงาน วิธี การประสานงาน ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติและควบคุมการทำงานของหน่วยงาน

จากโฉมหน้าขององค์การ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างองค์การมีความสำคัญต่อการดำเนินงานเปรียบเสมือนโครงกระดูกในระบบร่างกาย ที่ทำให้การดำเนินงานขององค์การเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทั้งระบบ ทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ ความสนใจในเรื่องการจัดโครงสร้างองค์การมีในเรื่ององค์การและการจัดการ (Organization and Management) ที่ผู้ออกแบบองค์การจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและปัจจัย หลักเกณฑ์และหลักการที่ต้องคำนึงถึงซึ่งเดิมนั้นองค์การที่เป็นทางการ (Formal Organization) รวมทั้งการศึกษาถึงลักษณะของโครงสร้างองค์การที่สัมพันธ์กับบริบทขององค์การและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในโครงสร้างองค์การเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบองค์การ เพื่อให้มีโครงสร้างองค์การเป็นโครงสร้างที่มีประสิทธิผล

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นองค์การทางการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสำหรับประชาชน การมัธยมศึกษา นับเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญมากในระบบการศึกษา เพราะเป็นการศึกษาระดับกลางที่เชื่อมต่อระหว่างประถมศึกษาที่สร้างความรู้และทักษะพื้นฐาน กับอุดมศึกษา ที่สร้างความรู้ ทักษะสำหรับการประกอบอาชีพและความเป็นเลิศทางวิชาการ ในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมกำลังคนให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการเตรียมกำลังคนในระดับกลางที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยิ่ง และเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาไทยกำหนดให้มัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับปวงชน จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติอย่างยิ่ง แต่โรงเรียนมัธยมศึกษาจะเป็นองค์การที่สามารถให้บริการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ไม่อาจวัดได้อย่างชัดเจน แต่ในทางทฤษฎีองค์การนั้นถือว่า การจัดโครงสร้างองค์การหรือระบบงานในองค์การมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของโรงเรียน แต่การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การของโรงเรียนมัศึกษามีน้อยมาก

ปัจจุบันนี้องค์การที่ให้บริการการศึกษาในระดับมัศึกษากว่าร้อยละ 80 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีจำนวน 2,256 โรงเรียนทั่วประเทศ (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, 2538) ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนอยู่ในชุมชนเมืองขนาดใหญ่ บางโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนเมืองขนาดเล็กและบางโรงเรียนตั้งอยู่ในชนบท นอกจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันแล้วขนาดของโรงเรียนก็มีความแตกต่างแตกต่างกันมาก กล่าวคือมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่สุด ซึ่งมีเพียง 3 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียนเพียง 40 คน ในขณะที่โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่สุด มีจำนวนห้องเรียนถึง 111 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียนมากที่สุดถึง 4,632 คน แต่ปรากฏว่ากรมสามัญศึกษาก็ได้กำหนดให้มีโครงสร้างองค์การเหมือนกันทุกขนาดโดยกำหนดให้มีการจัดกลุ่มงาน

ตามโครงสร้างขององค์การเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ (Academic Division) ฝ่ายธุรการ (Administrative Division) ฝ่ายปกครอง (Student Discipline Affair) และฝ่ายบริการ (Service Division) โดยกำหนดจำนวนผู้ช่วยผู้บริหารให้ตามขนาดของโรงเรียน ตั้งแต่ 1 คนไปจนถึง 4 คน

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษานั้นจัดว่าเป็นองค์การขนาดใหญ่ มีบุคลากรดำเนินงานในการให้บริการทางการศึกษาโดยเฉลี่ยเกือบ 200 คน มีนักเรียนในความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาปีละกว่า 2,500 คน มีภารกิจในการดำเนินงานเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรในขอบข่ายที่กว้างขวาง รวมทั้งภารกิจในการบริการชุมชนอีกส่วนหนึ่งด้วย

จากการประเมินผลงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจัดทำโดยคณะทำงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในจังหวัดต่างๆ ปรากฏว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ จะมีผลการปฏิบัติงานดีกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานดีขึ้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน หรือความพร้อม กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านทรัพยากร มีผู้บริหารที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหาร และการจัดระบบงาน (การจัดองค์การ) ที่ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดระบบงานหรือการจัดองค์การนั้น เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แต่ยังไม่มียุติศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและชัดเจนว่า ปัจจัยในด้านการจัดโครงสร้างองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษนั้น แท้จริงประกอบด้วยอะไรบ้าง มีลักษณะพิเศษอย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงโครงสร้างขององค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อให้ทราบอย่างแน่ชัดว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีการจัดองค์การอย่างไร สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการจัดองค์การทั่วไป และองค์การที่มีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

เนื่องจากความจำกัดของการศึกษา และพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีผลงานที่แสดงประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การ โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษนั้น ปรากฏว่า จะมีความพร้อมสูง ทางด้านทรัพยากร ผู้บริหารที่มีความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารสูง จึงน่าสนใจว่าโครงสร้างจะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างไร

ในเขตการศึกษา 11 ประกอบด้วยจังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ มีโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีอยู่ถึง 21 โรงเรียน มีความเป็นไปได้ในการศึกษา โดยโรงเรียนเหล่านี้กระจายกันอยู่ในจังหวัดต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตการศึกษา 11

จังหวัด	จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดทั้งหมด	จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ
นครราชสีมา	111	12
ชัยภูมิ	64	3
บุรีรัมย์	68	4
สุรินทร์	86	2
ศรีสะเกษ	90	1
รวม	419	22

ที่มา : ข้อมูลจากกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2538

การศึกษาโครงสร้างองค์การ จะเกิดประโยชน์ทางวิชาการในแง่ของการได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม ที่จะทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ และทำให้ทราบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษซึ่งถือว่าเป็นองค์การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะในเขตการศึกษา 11 ที่เป็นพื้นที่ที่เลือกสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ มีโครงสร้างองค์การเป็นอย่างไร และถ้าหากนำเอาความรู้นี้ไปตรวจสอบกับแนวคิดของนักวิชาการด้านองค์การในลักษณะของการทดสอบทฤษฎีว่าโครงสร้างองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในปัจจุบันสอดคล้องกับหลักการออกแบบโครงสร้างองค์การอย่างไร ผลการวิจัยครั้งนี้นอกจากจะเป็นข้อความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะการจัดองค์การทั้งในภาพรวมและรายละเอียดที่เหมาะสม และยังใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งกรมสามัญศึกษาและส่วนงานอื่น ผู้วิจัยจึงเสนอการวิจัยขั้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างองค์การ (Organization Structure) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ในปัจจุบัน ตามสภาพที่เป็นจริง

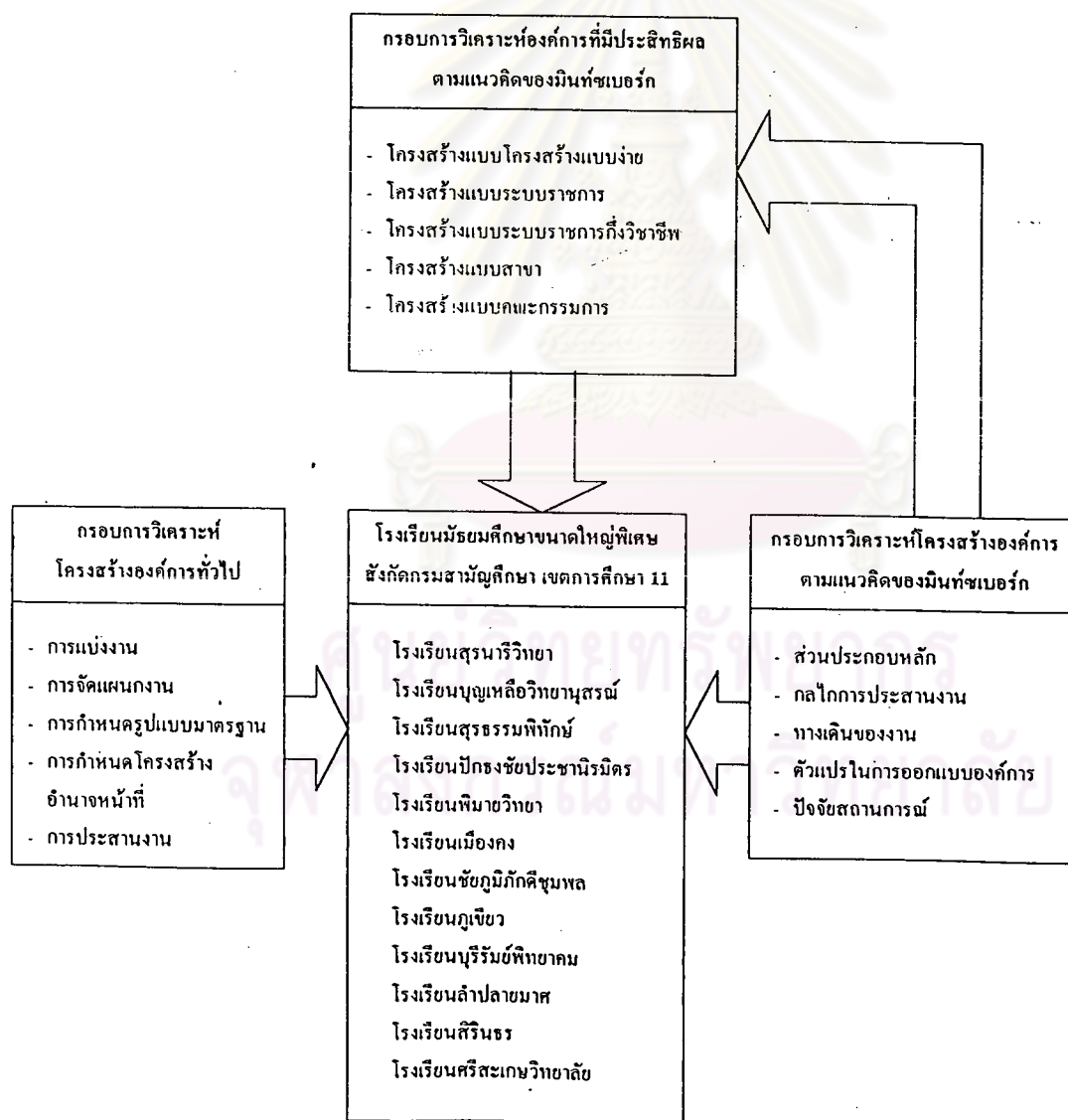
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามแนวคิดโครงสร้างองค์การของมินท์เชเบอร์ก

3. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ตามแนวคิดโครงสร้างองค์การที่มีประสิทธิภาพ (Effective Structuring) ของมินท์เชเบอร์ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การทั่วไป และแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การของมินท์เชเบอร์ก มากำหนดเป็นกรอบในการวิจัย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบของแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ปัจจุบัน ปีการศึกษา 2538- 2539)
2. การวิเคราะห์โครงสร้างขององค์การ จะทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างขององค์การใน 2 ลักษณะคือ
 - 2.1 วิเคราะห์องค์ประกอบโครงสร้างองค์การโดยทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ในสภาพปัจจุบัน เกี่ยวกับ
 - การแบ่งงาน (Division of Labor)
 - การจัดแผนกงาน (Departmentation)
 - การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ (Pattern of Authority)
 - การประสานงาน (Coordination)
 - การกำหนดรูปแบบมาตรฐาน (Formalization)
 - 2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของโครงสร้างองค์การ ตามแนวคิดของมินท์ซเบอร์ก (Mintzberg) เกี่ยวกับ 1) ส่วนประกอบหลักขององค์การ 2) กลไกการประสานงาน 3) ทางเดินของงาน 4) ตัวแปรในการออกแบบองค์การ และ 5) ปัจจัยสถานการณ์
 - ส่วนประกอบหลักขององค์การ
 - ส่วนประกอบหลักขององค์การ 5 ส่วน (Five Basic Parts of Organization) คือ
 - ส่วนบริหารระดับสูง (Strategic Apex)
 - ส่วนบริหารระดับกลาง(Middle Line)
 - ส่วนที่ปรึกษาด้านเทคนิค (Technostructure)
 - ส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงาน (Supporting Staff)
 - ส่วนปฏิบัติงานหลัก (Operating Core)
 - กลไกการประสานงาน
 - กลไกการประสานงาน 5 แบบ (Five Coordinating Mechanisms) คือ
 - การประสานงานภายในระหว่างผู้ปฏิบัติ (Mutual Adjustment)
 - การนิเทศโดยตรง (Direct Supervision)
 - การกำหนดมาตรฐานทักษะของผู้ปฏิบัติงาน (Standardization of Work Skill)
 - การกำหนดมาตรฐานกระบวนการทำงาน (Standardization of WorkProcess)
 - การกำหนดมาตรฐานผลผลิต (Standardization of Output)
 - ทางเดินของงาน
 - ทางเดินของงาน 5 แบบ (Five Views of How Organization Function) คือ
 - สายการบังคับบัญชา (The Flow of Formal Authority)
 - สายงานตามกิจกรรมหลัก (The Flow of Regular Activity)

สายการติดต่อสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ
(The Flow of Informal Communication)
กลุ่มงาน (The Set of Work Constellation)
สายงานตามกระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการ
(The Flow of Ad hoc Decision Process)

ตัวแปรในการออกแบบองค์การ

ตัวแปรในการออกแบบองค์การ 9 ตัวแปร คือ

การกำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะงาน (Job Specialization)
ลักษณะรูปแบบมาตรฐาน (Behavior Formalization)
การฝึกอบรมและการปลูกฝังอุดมการณ์ (Training Indoctrinate)
การจัดกลุ่มงาน (Unit Grouping)
ขนาดของกลุ่ม (Unit Size)
ระบบการวางแผนและการควบคุม (Planning and Control System)
สื่อประสานระหว่างกลุ่ม (Liaison Devices)
การกระจายอำนาจตามแนวตั้ง (Vertical Decentralization)
การกระจายอำนาจตามแนวนอน (Horizontal Decentralization)

ปัจจัยสถานการณ์

ปัจจัยสถานการณ์ 5 อย่าง คือ

อายุขององค์การ (Age)
ขนาดขององค์การ (Size)
ระบบเทคนิคในองค์การ (Technical System)
สิ่งแวดล้อมขององค์การ (Environment)
อิทธิพลที่มี (Power)

2.3 วิเคราะห์โครงสร้างองค์การที่มีประสิทธิผลตามแนวคิดของมินท์ซเบิร์กของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 12 โรงเรียน ในโครงสร้างองค์การที่มีประสิทธิผล 5 แบบ คือ

โครงสร้างแบบโครงสร้างแบบง่าย (Simple Structure)
โครงสร้างแบบระบบราชการ (Machine Bureaucracy)
โครงสร้างแบบระบบราชการกึ่งวิชาชีพ (Professional Bureaucracy)
โครงสร้างแบบสาขา (Division Form)
โครงสร้างแบบคณะกรรมการ (Ad hocracy)

คำจำกัดความในการวิจัย

1. โครงสร้างองค์การทั่วไป หมายถึง การออกแบบองค์การโดยการแบ่งงาน การจัดแผนงาน และกำหนดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานกับองค์การ และความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยในองค์การ สิ่งที่ใช้ระบุและอธิบายถึงองค์ประกอบของโครงสร้างองค์การ ได้แก่ การแบ่งงาน (Division of Labor) การจัดแผนงาน (Departmentation) การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ (Pattern of Authority) การประสานงาน (Coordination) การกำหนดรูปแบบมาตรฐาน (Formalization)

การแบ่งงาน คือ ระดับที่งานขององค์การถูกแบ่งออกเป็นงานของบุคคลในองค์การตามลักษณะความชำนาญเฉพาะทาง

การจัดแผนงาน คือ การจัดกลุ่มงานที่ได้แบ่งแยกย่อยตามลักษณะงานและความชำนาญเฉพาะทางเข้าด้วยกัน

การกำหนดรูปแบบมาตรฐาน คือ การกำหนดระดับและแบบที่เป็นมาตรฐานการทำงานในองค์การ

โครงสร้างอำนาจหน้าที่ คือ ระดับของการกระจายอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงสุดลงไปสู่ผู้บริหารระดับกลางและระดับล่างตามสายการบังคับบัญชา

การประสานงาน คือ การมีสื่อและกลไกในการให้ความร่วมมือภายในองค์การ เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างงานหรือแผนงาน

2. โครงสร้างองค์การตามแนวคิดของมินท์ซเบอร์ก หมายถึง การจัดระบบหรือแบบแผน (Pattern) ขององค์การ ตามแนวคิดของมินท์ซเบอร์กซึ่งระบุและอธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ต่อไปนี้

ส่วนประกอบหลักขององค์การ 5 ส่วน (Five Basic Parts of Organization) ได้แก่ ส่วนบริหารระดับสูง (Strategic Apex) ส่วนบริหารระดับกลาง (Middle Line) ส่วนที่ปรึกษาด้านเทคนิค (Technostructure) ส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงาน (Supporting Staff) และส่วนปฏิบัติงานหลัก (Operating Core)

กลไกการประสานงาน

กลไกการประสานงาน ประกอบด้วยกลไก 5 แบบ (Five Coordinating Mechanisms) ได้แก่ การประสานงานภายในระหว่างผู้ปฏิบัติ (Mutual Adjustment) การนิเทศโดยตรง (Direct Supervision) การกำหนดมาตรฐานทักษะของผู้ปฏิบัติงาน (Standardization of Work Skills) การกำหนดมาตรฐานกระบวนการทำงาน (Standardization of Work Process) และการกำหนดมาตรฐานผลผลิต (Standardization of Output)

ทางเดินของงาน

ทางเดินของงาน ประกอบด้วยทางเดินของงาน 5 แบบ (Five Views of How Organization Function) ได้แก่ สายการบังคับบัญชา (The Flow of Formal Authority) สายงาน

ตามกิจกรรมหลัก (The Flow of Regular Activity) สายการติดต่อสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ (The Flow of Informal Communication) กลุ่มงาน (The Set of Work Constellation) สายงานตามกระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการ (The Flow of Ad hoc Decision Process)

ตัวแปรในการแบบองค์การ

ตัวแปรในการออกแบบองค์การ ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร ดังนี้ การกำหนดความเชี่ยวชาญเฉพาะงาน (Job Specialization) ลักษณะรูปแบบมาตรฐาน (Behavior Formalization) การฝึกอบรมและการปลูกฝังอุดมการณ์ (Training and Indoctrinate) การจัดกลุ่มงาน (Unit Grouping) ขนาดของกลุ่ม (Unit Size) ระบบการวางแผนและการควบคุม (Planning and Control System) สื่อประสานระหว่างกลุ่ม (Liaison Devices) การกระจายอำนาจตามแนวตั้ง (Vertical Decentralization) การกระจายอำนาจตามแนวนอน (Horizontal Decentralization)

ปัจจัยสถานการณ์

ปัจจัยสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อแบบโครงสร้างองค์การตามแนวคิดของมินท์ซเบอร์เกอร์ ประกอบด้วยเรื่อง อายุขององค์การ (Age) ขนาดขององค์การ (Size) ระบบเทคนิคในองค์การ (Technical System) สิ่งแวดล้อมขององค์การ (Environment) และอิทธิพลที่มีต่อองค์การ (Power)

4. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนสุนทรารีวิทยา โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ โรงเรียนสุรธรรมพิทักษ์ โรงเรียนปึกธงชัยประชานิรมิตร โรงเรียนพิมายวิทยา โรงเรียนเมืองคง โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล โรงเรียนภูเขียว โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม โรงเรียนลำปลายมาศ โรงเรียนสิรินธร และโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย

5. เขตการศึกษา 11 หมายถึง พื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างองค์การ และลักษณะของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของแนวคิดในการวิจัย
5. สรุปผลการวิเคราะห์ และจัดทำรายงาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะให้แนวทางการศึกษาโครงสร้างองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งน่าจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดความสนใจ และเห็นความสำคัญของการจัดองค์การในระบบโรงเรียนมัธยมศึกษาของไทย
2. ข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่จะใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงสร้างองค์การให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับทดสอบทฤษฎีโครงสร้างองค์การของมินท์เชเบอร์ก ในกรณีองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย